

УДК 336.41+338.6+658.1

Доц. М.К. Колісник, канд. екон. наук;
студ. В.Б. Горбань – НУ "Львівська політехніка";
доц. Г.М. Воляник, канд. екон. наук – НЛТУ України

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНАЛЬНИХ БАНКІВ ЛЬВІВЩИНИ

Визначено проблеми, які заважають розвитку інвестиційної діяльності регіональних банків (зокрема, банків Львівщини). Аналізується діяльність банків Львівської області за останні роки. Узагальнені чинники впливу на стратегію поширення банківських послуг на регіональному рівні. Подано основні шляхи сприяння активізації інвестиційної діяльності у регіоні. Акцентується увага на необхідність створення і розвиток промислово-фінансових груп у регіонах, оскільки власне ці об'єднання банківського і промислового капіталу змогли б краще стабілізувати інвестиційний клімат регіону.

*Doc. M.K. Kolisnyk; stud. V.B. Gorban' – NU "L'vivs'ka Politekhnikha";
doc. G.M. Volyanik – NUFWT of Ukraine*

Strategic directions of development of investment activity of regional banks of L'viv region

Certain problems which interfere with development of investment activity of regional banks (in particular, banks of L'viv region). Activity of banks of the L'viv region is analysed in the last few years. Generalized factors of influence on strategy of distribution of bank services at regional level. Given basic ways of assistance of activation of investment activity in a region. Attention is accented on a necessity creation and development of industrial-financial groups in regions, as actually these associations of industrial capital bank and were able better to stabilize the investment climate of region.

У сучасних економічних умовах інвестиційна політика банків набуває все більшого значення для економічного розвитку регіонів, оскільки банки, враховуючи нерозвиненість фінансового ринку України, є єдиними реальними посередниками на ринку інвестиційних капіталів. Як свідчить досвід країн з ринковими відносинами, фактично тільки вони мають змогу, завдяки своїм організаційно-господарським та економічним зв'язкам, досвіду та стану на фінансовому ринку, залучати необхідні для здійснення інвестицій фінансові ресурси та вкладати капітал у найбільш привабливі, з інвестиційної точки зору, підприємства з мінімально можливим фінансовим ризиком втрати інвестованих коштів.

Питанням інвестування надають великої уваги вітчизняні та зарубіжні економісти-дослідники, зокрема такі вчені як М.І. Долішній, В.Г. Федоренко, В.М. Гриньова, В.М. Коюда, А.Б. Гончаров, І.А. Бланк, Я.І. Єлейко, А.А. Пересада, О.О. Другов, Н.Б. Андрухів, В.В. Гомольська та багато інших. Усі науковці у своїх статтях та монографіях розглядали поняття інвестиції і питання формування інвестиційної політики на макро- та мікрорівнях, стратегічне планування та реалізацію інвестиційної діяльності на рівні регіонів, особливості розвитку спеціальних (вільних) економічних зон.

За умов все більшої глобалізації та регіоналізації особливого значення набуває саме інвестиційна діяльність регіональних банків. Це явище зумовлене групою чинників. По-перше, регіональні банки зацікавлені у розвитку еко-

номіки регіону, у котрій вони здійснюють свою інвестиційну діяльність, оскільки повністю економічно від неї залежні. По-друге, вони, як правило, вкладають кошти в регіоні їх залучення, на відміну від загальнодержавних банків, котрі вкладають кошти в тому регіоні, де інвестиційний клімат є кращим, що, у свою чергу, призводить до "вимивання" коштів з регіонів з низькою інвестиційною привабливістю. По-третє, на відміну від загальнонаціональних банків, вони, здебільшого, працюють з наперед визначеною клієнтурою і в роботі з нею застосовують індивідуальний підхід. По-четверте, ці банківські установи знають кон'юнктуру ринку у даному регіоні і враховують її особливості у розробці своєї інвестиційної політики.

На інвестиційну політику регіональних банків справляють найбільший вплив такі чинники:

- очікуваний рівень інфляції у країні;
- податкове регулювання інвестиційної діяльності;
- державна підтримка інвестиційних проектів;
- рівень ризику за інвестиційними вкладками;
- інвестиційна привабливість конкретних проектів у регіоні.

Проблеми, що заважають розвитку інвестиційної діяльності регіональних банків, є дуже схожими з проблемами, котрі стримують розвиток інвестиційної діяльності загальнодержавних банків. Серед них можна виділити нестабільність політичної ситуації, яка, у свою чергу, призводить до недовіри населення та закордонних інвесторів до банківської системи України. Високий рівень ризику інвестиційних операцій призводить до завищення банками необхідного рівня дохідності інвестицій, що відображається на ціні виготовленої продукції і знижує її конкурентоспроможність. Наступною проблемою є відсутність врегульованої законодавчої бази, адже далеко не всі законодавчі акти відповідають сучасним вимогам фінансового ринку, і це знижує ефективність інвестиційної діяльності банківських установ. Занадто високий рівень оподаткування доходів не стимулює банки до розвитку. Нарешті у сучасних умовах банки не можуть залучити достатньої кількості інвестиційних ресурсів, що знижує їхню інвестиційну активність. Але, крім зазначених вище проблем, котрі є спільними як для загальнонаціональних, так і регіональних банків у сфері інвестування, є і проблеми, які притаманні саме регіональним банкам, а саме:

- повна залежність від інвестиційного клімату в регіоні їх базування, бо, на відміну від загальнодержавних банків, регіональні не можуть згорнути свою діяльність у регіоні з несприятливою інвестиційною ситуацією і перебазуватись в інший;
- орієнтир на одного великого клієнта, що збільшує ризик істотних втрат банку у випадку його банкрутства;
- рівень їх захисту від несприятливих умов знижується через недостатній рівень захищеності зобов'язань власним капіталом [1, с.49; 2, с.116-117].

Серед найважливіших проблем розвитку банківської системи банкіри і науковці виділяють недостатню спеціалізацію банків, концентрацію і монополізм у банківській системі [3, с.54-56], неготовність банківської системи забезпечити економічне зростання необхідними ресурсами, прийнятними за ці-

ною і термінами, низький рівень капіталізації банків, недостатню прозорість банківської діяльності тощо.

На наш погляд, однією з надзвичайно серйозних проблем розвитку банківської системи України є також її нераціональна територіальна структура. Ця нераціональність проявляється в тому, що у наш час у десяти областях України не зареєстровано жодного юридично самостійного банку, що засвідчує сильні диспропорції у розвитку вітчизняної банківської системи. Якщо прослідкувати рівень розвитку банківської системи у регіонах України, то можна зробити такі висновки: найбільш розвиненою є регіональна банківська система Києва та Київської області, там зареєстровано більше половини усіх банків України (89 банків); слідом ідуть Дніпропетровська (12 банків), Харківська (12 банків) та Донецька (11 банків) області. Аналогічною є ситуація щодо концентрації банківських активів, майже половина яких сконцентрована у м. Києві та Київській області.

Нерівномірно по областях (регіонах) розподілені і філії та безбалансові відділення. Так, кількість філій банків коливається від 100 і більше у Києві, Київській, Донецькій та Дніпропетровській областях, до 30 і менше у Волинській, Рівненській, Тернопільській і Чернівецькій областях. Аналіз показує, що територіальна нерівномірність розміщення банків може істотно впливати на економічний розвиток регіону. Це наочно можна показати на прикладі Львівщини.

Станом на кінець серпня 2005 року в області працює 6 юридично самостійних банків (враховуючи КБ "ГАЛС", що перебуває у стадії ліквідації) та 76 філій. Якщо проаналізувати кількість діючих банків на території Львівської області за період з 1994 по 2005 рр., то спостерігається негативна тенденція щодо їх зменшення (рис. 1).

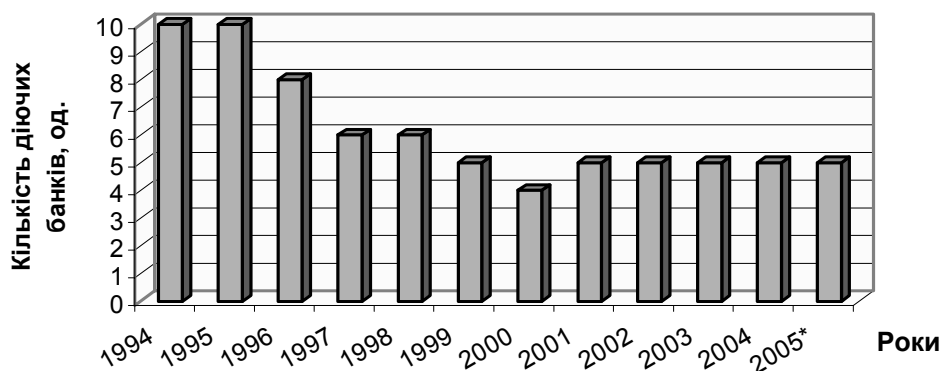

Рис. 1.
Кількість діючих банків на території Львівської області за період з 1994 по 2005 рр. (За даними Бюлетеня Нац. банку України, №10, 2005 р.)

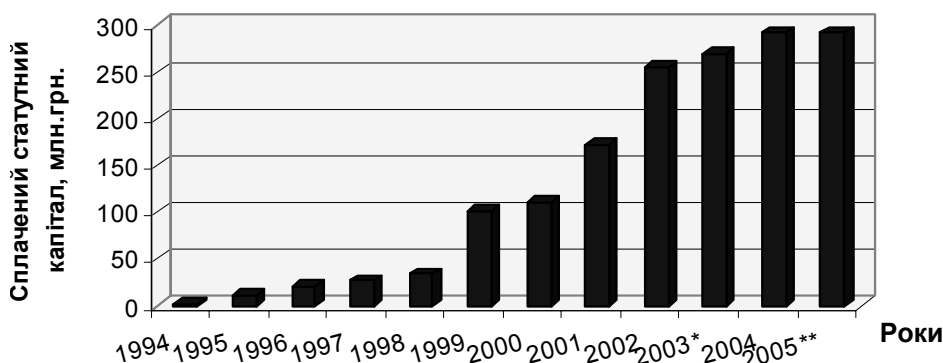

Рис. 2.
Сплачений статутний капітал діючих банків на території Львівської області за період з 1994 по 2005 рр.

* До 2003 року – сплачений статутний капітал.

** Дані станом на 01.10.2005 року. (За даними Бюлетеня Нац. банку України, №10, 2005 р.)

Незважаючи на цю ситуацію, спостерігається стрімке зростання сплаченого статутного капіталу банків (рис. 2) та середнього розміру сплаченого статутного капіталу на 1 діючий банк для банківських установ Львівської області за період з 1994 по 2005 рр.

Насиченість банківськими установами в області є досить високою – сьогодні на 10 тис. населення припадає 3,13 банківської установи [4, с.4]. У цілому, за оцінкою деяких спеціалістів, Львівська область знаходиться у групі середньої концентрації банків. До групи середньої концентрації входять вісім індустріально розвинутих регіонів (Дніпропетровська, Донецька, Харківська, Одеська, Запорізька, Львівська, Полтавська області, Автономна Республіка Крим), де сконцентровано близько третини банків країни (61, або 38,7 %) та 637 філій банків (45,1 %), активи яких за рік зросли на 38,2 % і на 01.01.2005 р. становили 54022,1 млн. грн. (38,2 %). Протягом 2004 року банківські установи зазначеної групи розвивались найдинамічніше. Вони посіли перше місце за обсягом залучених коштів суб'єктів господарювання (45,4 % від загальної суми по всій системі) та вкладів фізичних осіб (45,2 %), що свідчить про значний потенціал розвитку.

Зростання економіки Львівщини сприяє розширенню банківської мережі й нарощенню обсягів залучених та розміщених нею коштів. В останні роки помітно збільшились обсяги коштів населення на рахунках у банках.

За даними 2004 р., залучені кошти банківських установ області зросли на 35 % (по Україні – на 42 %). Основа залучених на території області ресурсів – це вклади і депозити населення. Із початку року темпи приросту коштів, залучених від населення, були дещо вищими, ніж темпи зростання залучень від суб'єктів підприємницької діяльності. З року в рік покращується фінансова діяльність банківських установ регіону. За станом на кінець серпня 2005 р., залишки коштів на депозитних та поточних рахунках підприємств, організацій та населення в установах банків області зросли, порівняно з аналогічним періодом минулого року, у 1,5 раза. Ця позитивна тенденція є досить стабільною і дає підстави банківській системі більш впевнено і раціонально оперувати ресурсами.

Втім, детальніше аналізуючи депозитний портфель банківських установ області, можна виявити і деякі проблеми. Так, зокрема у загальній сумі залучених ресурсів кошти юридичних осіб становлять 30,1 %, і серед цих коштів 71,4 % – це кошти, розміщені на поточних рахунках або так звані "короткострокові" гроші.

Водночас вклади і депозити населення становлять 69,9 % усіх залучених коштів. Порівняно з минулим роком депозити населення зросли на 60,8 % у гривнях і на 47,2 % в іноземній валюті.

На визначення реальної вартості строкових коштів, залучених від юридичних осіб, негативно впливає здійснення операцій через так звані депозитні лінії, поточні депозити тощо, режим дії рахунків за якими відповідає режиму поточного рахунку з не знижувальним залишком, а облік ведеться як строкового (часто-довгострокового) депозиту. Наслідком укладення таких договорів є велика волатильність рівня процентних ставок за строковими депозитами суб'єктів господарювання Львівської області [4, с.5].

Динамічне зростання ресурсної бази банків, поряд із покращанням її строкової структури, дало змогу комерційним банкам області збільшити обсяги довгострокового кредитування. Вимоги банків за цими кредитами становили на кінець серпня 2005 р. 2150 млн. грн., у тому числі у національній валюті – 869 млн. грн., в іноземній валюті – 1281 млн. грн. Натомість вимоги банків за короткостроковими кредитами на кінець серпня 2005 р. становили 1526 млн. грн., у тому числі у національній валюті – 1210 млн. грн., в іноземній валюті – 315 млн. грн. Суми нарахованих відсотків за довгостроковими кредитами на кінець серпня 2005 р. становили 24 млн. грн., зокрема у національній валюті – 12 млн. грн., в іноземній валюті – 12 млн. грн., а за короткостроковими кредитами 20 млн. грн., 14 млн. грн. і 6 млн. грн. відповідно.

Структура заборгованості за кредитами, класифікована за видами економічної діяльності суб'єктів господарювання, за станом на 01.09.2005 р., виглядала таким чином: гуртова і роздрібна торгівля, послуги з ремонту – 42,3 %; обробна промисловість – 29,6 %; виробництво електроенергії, газу та води – 8,7 %; операції з нерухомістю, послуги юридичних осіб – 5,5 %; сільське господарство, рибальство, лісівництво – 4,8 %; транспорт – 4,2 %, інші види економічної діяльності – 4,9 %.

Найбільші суми довгострокових кредитів зосереджені в: гуртовій та роздрібній торгівлі – 32,8 %; обробній промисловості – 26,2 %; операціях з нерухомістю – 5,7 %; транспортних організаціях – 4,9 % та ін.

Проблемою надання довгострокових кредитів є те, що банкам доводиться залучати ресурси, плата за якими не дає змоги встановити клієнту-позичальнику реальну відсоткову ставку за користування кредитом. Один із виходів з даної ситуації – це співробітництво з ЄБРР, МБРР. Але, на жаль, ці фінансово-кредитні установи співпрацюють, як правило, з великими банками, тому що їхні вимоги настільки великі, що клієнти і банки не завжди готові співпрацювати в межах цих проектів.

Львівщина є єдиним регіоном Заходу України серед лідерів інвестиційного рейтингу. У 2004 р. область стабільно посідала сьому сходинку як у рейтинговій таблиці, так і у динамічному рейтингу.

Зростання інвестиційних потоків зумовлене тим, що Львівська область є прикордонною. Наближення до України кордонів ЄС посилює транскордонне співробітництво. Найбільший закордонний партнер області – Польща (яскравим прикладом співпраці є досвід роботи Кредит-Банку (Україна) та його польського інвестора – Kredyt Bank S.A.). Використовуючи польський досвід та потужні інвестиції, банк здійснює прогресивну політику розширення присутності на ринку банківських послуг [6, с.256].

За станом на 1 січня 2005 р., прямі іноземні інвестиції в економіку регіону становили 4,2 % прямих іноземних інвестицій в Україну. Інвестиції, що надійшли з 57 країн світу, спрямовано у 990 підприємств та організацій області. У галузевому розрізі найбільш привабливими для іноземних інвесторів є фінансова діяльність – 35,2 %, харчова промисловість – 21 %, виробництво неметалевих мінеральних виробів – 12,2 %, виробництво деревини та виробів з неї – 11,8 %, виробництво паперу та картону – 6,3 %, виробництво верхньо-

го одягу – 4,6 %, виробництво гумових та пластмасових виробів -3,9 %, інші – 26,0 %.

Варто зазначити, що західні компанії вкладають гроші в українську харчову промисловість, підприємства торгівлі, фінансовий сектор, фармацевтику, оскільки це дає швидкий обіг капіталу та мінімізує ризики. Привабливим є також інвестування в інфраструктуру бізнес-послуг для обслуговування, у першу чергу, підприємств з іноземними інвестиціями.

Згідно з результатами дослідження інвестиційної привабливості міст України, Львів належить до групи інвестиційно найпривабливіших міст (після Києва та Дніпропетровська), що зумовлено значним загальним рівнем інвестиційної привабливості як усіх галузей, так і окремих із них: легкої промисловості, торгівлі, фінансів, сфери обслуговування, будівництва, транспорту, науки [7].

Галузеву структуру інвестицій Львівської області в основний капітал за видами економічної діяльності (у відсотках до загального обсягу інвестицій по регіону) можна відобразити таким чином: промисловість – 31,6 %; транспорт та зв'язок – 30,9 %; операції з нерухомістю, здавання під найм та послуги юридичним особам (включаючи житлове будівництво) – 10,8 %; оптова та роздрібна торгівля, торгівля транспортними засобами та послуги з ремонту – 8,6 %; будівництво – 4,8 %; охорона здоров'я та соціальна допомога – 3,5 %; освіта – 3,3 %; фінансова діяльність – 2,6 %; сільське господарство, мисливство та лісове господарство – 1,4 %; державне управління – 0,9 %; готелі та ресторани – 0,9 %; колективні, громадські та особисті послуги – 0,7 %; рибне господарство – 0 %.

У процесі вибору об'єкта інвестування велике значення інвестори надають інфраструктурному та економічному розвитку регіону. Львівська область є досить привабливим регіоном щодо залучення інвестицій, зокрема Новий Розділ спеціалізується на нафтохімічному та хімічному виробництві, Червоноград вважається вугільною столицею Західної України, Трускавець та Моршин є чудовими туристичними зонами. Для реалізації цих проектів необхідне залучення іноземних інвестицій.

Найбільш вагомими інвестиційними партнерами області є Польща, Швейцарія, Великобританія, Німеччина, США, Угорщина. Для цих країн необхідно створювати відповідний пом'якшуючий інвестиційний клімат, який би стимулював залучення інвестицій. Одним з прикладів пом'якшуючого інвестиційного клімату може бути ефективна комунікація з місцевою владою. При цьому необхідно наголосити, що домовленості на рівні центральної влади не завжди означають автоматичне порозуміння з місцевими інституціями. У цьому мав нагоду переконатися німецький концерн "Леоні", який у 2002 р. на Львівщині розпочав інвестиційний проект, вартістю 40 млн. євро. Незважаючи на те, що цей проект був започаткований під патронатом Президента України, німецькі менеджери наštтовхнулися на чисельні проблеми саме із місцевими службами (архітектура, санстанція, цивільна оборона та ін.).

Крім цього, існують численні приклади, які показують, як в Україні працює принцип "гроші йдуть до грошей" у мінорній тональності. Підприємство з

угорськими інвестиціями "Дунапак Україна" (Львівська область) у 2002 р. зазнало адміністративного тиску з метою анулювання рішення п'ятирічної давності щодо юридичної реєстрації фірми. Спостерігачі відзначають, що причиною стало зміцнення позицій компанії на регіональному ринку та відповідне зростання конкурентної загрози іншому підприємству, у розвитку якого були зацікавлені представники владних структур. Внаслідок цього конфлікту, за оцінками радника Посольства Угорщини в Україні Тамаша Беркі, область втратила додаткових угорських інвестицій на суму 20 млн. дол. США, оскільки іноземний партнер вирішив будувати свій завод в іншому регіоні.

Однак, незважаючи на деякі проблеми щодо залучення інвестицій, регіон є досить популярним серед європейських інвесторів. Слідом за концерном "Леоні" (Німеччина), що побудував у Стрию завод з випуску електрообладнання для автомобілевиробників та ввів у дію пілотну установку з виробництва електрообладнання для автомобілів Опель, аналогічною ідеєю захопився його співвітчизник – компанія Robert Bosch. Німці планують виробляти автомобільні антиблокувальні системи (ABS) [7].

Одним із стратегічних важелів впливу на поживлення інвестиційних процесів на Львівщині є створення спеціальних (вільних) економічних зон (СЕЗ). Так, з 1 січня 2000 р. на території Львівської області діють дві спеціальні економічні зони, визначені відповідними законами України: Яворів – в адміністративно-територіальних межах Яворівського району, за винятком територій військового полігону та військових частин; Курортполіс Трускавець – в адміністративно-територіальних межах міста Трускавця.

За словами Т. Федака, за час свого функціонування спеціальні економічні зони "Курорт Трускавець" та "Яворів" перерахували до бюджету Львівщини близько 40 млн. грн., а завдяки функціонуванню цих зон створено 15 тис. нових робочих місць. Однак після рішення про тимчасове призупинення функціонування вільних економічних зон в Україні та територій пріоритетного розвитку, за рішенням Кабінету Міністрів України через систематичні порушення та корупцію у ВЕЗ, а також повну їх неефективність, 90 українських та польських підприємств, які працюють в межах спеціальної економічної зони "Яворів", звернулися до Кабінету Міністрів із вимогою повернути пільги інвестиційним проектам та пришвидшити визначення статусу Яворівської СЕЗ. Нагадаємо, що в Україні зареєстровано 11 ВЕЗ, з яких тільки 7 реально розпочали свою діяльність та залучили іноземні інвестиції. Більш-менш реальними результатами могли похвалитися тільки 2 ВЕЗ, одна з них – СЕЗ "Яворів" у Львівській області.

Президент України Віктор Ющенко у серпні 2005 р. наголосив, що наразі податкові пільги для вільних економічних зон відновлювати не планується, а от ті інвестори, які дотримуються своїх зобов'язань та прозоро працюють, будуть мати індивідуальні преференції.

Проте, така ситуація не влаштовує інвесторів, які вклали свої кошти в українську економіку, звели нові заводи і фабрики, а потім змінилися стартові умови для роботи. Такі зміни ведуть за собою додаткові незаплановані витрати, а подекуди взагалі ставлять під сумнів доцільність співпраці з українсь-

кою стороною. Як повідомив голова Яворівської районної адміністрації Ростислав Новоженець, бізнесмени, які працювали у спеціальній економічній зоні "Яворів", нещодавно створили Раду підприємств транскордонних територій України та Польщі. У такий спосіб, за його словами, підприємці вирішили захищати свої інтереси щодо повернення пільг інвестиційним проектам. Крім цього, як зазначив Ярослав Новоженець, польські бізнесмени, які працюють в Яворові, мають намір звернутися до уряду своєї країни із проханням створити при президентові Польщі Раду для співпраці з Україною. Іскру надії для підприємців, які зареєстрували свою діяльність у ВЕЗ, запалив новий прем'єр-міністр України Юрій Єхануров, який пообіцяв повернутися до питання доцільності подальшого функціонування ВЕЗ в Україні. Цілком ймовірно, що вимоги підприємців СЕЗ "Яворів" та інших вільних економічних зон в Україні будуть задоволені вже найближчим часом [8, 9].

Як окремий вид інвестиційної діяльності можна розглядати діяльність регіональних банків на ринку цінних паперів. Вона може бути ефективною тільки тоді, якщо банк-інвестор зможе бути впевненим у можливостях емітента, а у країні буде забезпечено захист прав інвесторів. Важливу роль у забезпеченні стійкості фондового ринку відіграє його державне регулювання. Основними причинами цього є те, що на ринку цінних паперів постійно і активно взаємодіють інтереси різних учасників ринку – емітентів цінних паперів, професійних учасників (у тому числі й банків). Ці інтереси можуть бути суперечливими, тому для забезпечення стабільності та правового упорядкування ринок має бути регульованим. Без створення надійної системи захисту прав та інтересів інвесторів неможливо буде забезпечити подальший розвиток ринку капіталів. Створення та постійне удосконалення такої системи під силу тільки державі, виконавча влада якої повинна контролювати рух капіталів, законність переходу прав власності, робити виважені висновки щодо тенденцій розвитку ринку, запобігати виникненню кризових ситуацій [8, с.267-268].

Важливою рисою банківської діяльності є територіальні відмінності у структурі портфеля цінних паперів. Конверсійні облігації внутрішньої державної позики переважають у портфелі цінних паперів банків Києва, Дніпропетровська; інші цінні папери на продаж – в Одесі та Запоріжжі; цінні папери на інвестиції – у Львові. У подальшому інвестиційна політика вітчизняних банків має спрямовуватися на розв'язання проблем дохідності, ліквідності та, відповідно, на зменшення ризику від операцій із цінними паперами шляхом проведення політики диверсифікації портфеля цінних паперів [10, с.150].

Також під час визначення інвестором-банком – надавати чи не надавати клієнту інвестиційні ресурси, дуже важливе значення має особиста участь клієнта в інвестиційному процесі, оскільки чим більша частка участі підприємства в інвестиційному проекті, тим з більшою самовіддачею та бажанням воно буде добиватись його успішного розвитку. В ідеалі банківська частка не має перевищувати частки вкладень клієнта, навіть коли проект видається дуже надійним. Можуть, звичайно, бути винятки з цього правила, особливо в тих сферах бізнесу, які добре розвинені [2, с.119; 9, с.16-17].

Для подальшого вдосконалення діяльності банків на рівні регіону, на нашу думку, необхідно здійснювати комплекс заходів, орієнтуючись на закордонний і вітчизняний досвід визначення чинників впливу на стратегію поширення послуг (рис. 3).

Рис. 3. Чинники впливу на стратегію поширення банківських послуг на регіональному рівні

Таким чином, можна виділити такі напрями вдосконалення діяльності банків і банківських послуг на регіональному рівні: раціональний розподіл великих і малих банків у регіоні з урахуванням частки банку на регіональному ринку, взаємопроникнення промислового і фінансового капіталів (створення фінансово-промислових груп регіонального рівня), поглиблення процесів капіталізації на регіональному рівні, здійснення комплексного обслуговування для фізичних і юридичних осіб, забезпечення відповідного ціноутворення, рівня пропонованих послуг і цільової інформації різним сегментам клієнтів, перегляд політики банків стосовно ролі персоналу, підтримування належного кредитно-фінансового потенціалу, врахування змін інформаційних технологій і розвиток на їх базі нових банківських послуг.

Виходячи з аналізу зарубіжного досвіду та оцінки можливостей його застосування у сучасних економічних умовах, можна виділити основні шляхи сприяння активізації інвестиційної діяльності у регіоні, які наведені нижче.

По-перше, враховуючи особливу важливість банківського інвестування, держава, зі свого боку, повинна докласти максимум зусиль для створення найоптимальніших умов для розвитку банківської інвестиційної діяльності та підтримати ті банківські установи, котрі регулярно здійснюють інвестиційні вкладення в економіку регіону. У разі зменшення податкового тиску на банки, які здійснюють інвестиційну діяльність, інтерес до розроблення та реалізації таких проектів з боку банківських установ значно зросте. Йдеться, на-

самперед, про створення пільгової системи оподаткування, яка застосовуватиметься до банків, що здійснюють інвестування в реальний сектор економіки і своїми вкладеннями сприяють його розвитку. У майбутньому державний бюджет отримає кошти від реалізації інвестиційного проекту у вигляді сплати платежів від діяльності об'єкта інвестиційної програми. Ще одним шляхом зниження податкового навантаження на банк-інвестор може бути відтермінування сплати платежів до бюджету на певний час (залежно від специфіки інвестиційного проекту). Можливий також варіант, що пільгами користуватимуться тільки проекти, спрямовані в окремі галузі, які є пріоритетними для розвитку конкретного регіону. Це має сприяти посиленню розвитку даної галузі через вливання до неї інвестиційних вкладень банківських установ. Як свідчить досвід розвинутих країн, запровадження державної підтримки банківського інвестування має сприяти скеруванню грошових потоків, які проходять через банківські установи, саме у виробничий, а не в інші сектори економіки.

По-друге, передбачається стимулювання розвитку банків-юридичних осіб Львівського регіону. Ще одним першочерговим заходом щодо розвитку фінансової інфраструктури Львівщини має стати сприяння розвитку банків – юридичних осіб Львівського регіону. Саме на них як найважливішому чиннику економічного розвитку регіону варто покладати основні надії. По-третє, інвестиційній діяльності фінансових посередників має сприяти створення в регіоні банку даних про позичальників та об'єкти інвестування.

Подібні системи на рівні держави вже створені у деяких економічно розвинутих країнах світу (наприклад, в Англії) [11, с.60]. У такому банку даних акумулюється інформація про кредитну історію окремих підприємств та фірм, котрі хоч раз користувались послугами у сфері кредитування чи інвестування за весь період свого існування. База даних складається з інформації, що надходить від усіх фінансово-кредитних установ, і відповідно вона повинна бути доступною та прозорою для кожного фінансового посередника, який зацікавлений в отриманні даних щодо потенційного позичальника чи об'єкта майбутнього інвестування. У сучасних умовах відсутності достатньої довіри між інвесторами та клієнтами, що зумовлено частими зловживаннями з боку клієнтів (на зразок одержання кредитів у декількох установах, без повідомлень їх про це, надання одного об'єкта застави декільком заставоутримувачам тощо), створення такої системи є своєчасним і актуальним. Таким чином, інвестор, аналізуючи потенційного позичальника, зміг би оперативно отримувати інформацію про його кредит – інвестиційну історію, що допомогло би йому у прийнятті рішення про доцільність чи недоцільність надання коштів даному позичальнику. З метою своєчасного виявлення ненадійних клієнтів (позичальників), навіть при перереєстрації суб'єкта господарювання, така система даних повинна обов'язково містити дані про перших осіб позичальників. Ще однією позитивною стороною створення банку даних є зниження ризикованості кредитних та інвестиційних операцій, що, у свою чергу, має сприяти зниженню ставок за кредитами, а це є одним із пріоритетних напрямів удосконалення фінансової системи [11, с.60].

По-четверте, сприяння розвитку фінансово-інвестиційної діяльності у регіоні та підвищення її ефективності, повинно слугувати створення спеціального списку об'єктів пріоритетного інвестування, що допоможе спрямувати грошові потоки у вигляді інвестиційних вкладень в об'єкти, діяльність яких має першочергове соціально-економічне значення для фінансово-господарського розвитку регіону. Об'єктам спеціального списку має надаватись пріоритет у виборі банками та іншими інвесторами об'єкта вкладення коштів, в основі формування якого покладено соціальну та галузеву ознаки; крім назви об'єкта, необхідно також обов'язково вводити необхідну для здійснення інвестиційних вкладень інформацію (фінансову та проектну звітність), а також обґрунтування економічної та соціальної значущості об'єкта.

Перш за все, для підвищення ефективності транскордонного співробітництва необхідно забезпечити відповідне законодавче середовище, адаптоване до європейського. Наступним кроком у забезпеченні конкурентоспроможності територій, зважаючи на глобалізаційні процеси, має стати надання регіональним органам влади більшої самостійності у вирішенні проблем місцевого рівня. Велике значення для регіонів має розвиток регіональної науки і системи підготовки кадрів як основної складової інноваційного потенціалу. Без забезпечення сфери транскордонного співробітництва професійними кадрами не можна сподіватись на її ефективність [12, с.5-7].

Ще одним чинником, зумовленим транскордонним статусом Львівської області, є посилені зв'язки із зовнішніми інвесторами (зокрема, польськими), що справляє істотний вплив на соціально-економічний розвиток регіону. Враховуючи геополітичне становище Західного регіону, необхідно приділяти особливу увагу залученню в його економіку саме зовнішніх інвестицій, зокрема, від фінансових посередників, та прямих інвестицій у сферу виробництва. Для вирішення цього завдання необхідно сприяти зростанню інтересу західного інвестора до економіки Львівщини, здійснювати різноманітні рекламні заходи, налагоджувати ділові зв'язки як в економічній, так і науковій сферах, розробляти спільні інвестиційні проекти тощо.

Підсумовуючи, можна зробити такий висновок, що для активізації інвестиційної діяльності банків у регіоні необхідними є такі заходи:

- стимулювання залучення іноземних інвестицій в економіку регіонів всіма можливими способами;
- формування нормативно-правової бази на рівні держави та на рівні регіону, тобто програми інвестиційного розвитку;
- державне стимулювання та регулювання співпраці інвесторів з підприємствами; стимулювання інвестиційної діяльності фінансових посередників через створення гнучкої системи оподаткування доходів, отриманих від такої діяльності;
- збільшення вкладення у спеціальні економічні зони (там, де вони є), адже використання їх виробничих потужностей стає поштовхом для потужного розвитку не тільки одного конкретного регіону, а й країни в цілому;
- необхідно звернути увагу на створення і розвиток промислово-фінансових груп у регіонах, оскільки, на нашу думку, власне ці об'єднання фінансового (банківського) і промислового капіталу змогли б краще стабілізувати інвестиційний клімат регіону.

Стратегічні напрями активізації інвестиційної діяльності повинні забезпечувати створення сприятливого інвестиційного клімату не тільки для залучення інвестицій в економіку цілої країни, але й для розвитку окремого регіону. Банки повинні стати ключовою ланкою інвестиційного механізму і побудувати свою роботу таким чином, щоб нарешті стати каталізаторами інвестиційних процесів.

Література

1. **Онiкiєнко С.** Облікові методи оцінки інвестиційної привабливості// Вісник НБУ. – 2001, № 7. – С. 49.
2. **Другов О.** Регіональні банки та їх інвестиційна політика (стан та шляхи удосконалення)// Регіональна економіка. – 2003, № 4. – С. 116-121.
3. **Прозоров Ю.** Концентрація банківської системи України: подальші перспективи// Вісник НБУ. – 2003, № 1. – С. 54-56.
4. **Могилюницька М.** Банки Львівщини: тенденції сучасності// Вісник НБУ. – 2004, № 12. – С. 4-9.
5. **Андрухів Н.** Оцінка інвестиційних процесів на Львівщині// Регіональна економіка. – 2004, № 2. – С. 255-260.
6. **Інвестуйте в Україну.** Регіони України. Інвестиційний рейтинг України// www.ipa.net.ua.
7. **Українське** рейтингове агентство "УРА"// www.ura-inform.com.
8. **Михасюк І.Р., Мальський М.З.** Регіональна економічна політика: Навч. посібник/ Львівський НУ ім. Івана Франка. – Львів: Українські технології, 2001. – 208 с. – С. 267-268.
9. **Lending.** – BPP Publishing Limited. – London. – 1994. – 385 p.
10. **Пшик Б.І.** Проблеми інвестиційної підтримки підприємницького сектора економіки малими та середніми банками регіону// Регіональна економіка. – 2003, № 3. – С. 147-154.
11. **Шевченко-Марсель В., Другов О.** Шляхи активізації фінансово-інвестиційної діяльності в транскордонному регіоні// Регіональна економіка. – 2003, № 3. – С. 55-62.
12. **Долішній М.І.** Стратегічні напрямки розвитку транскордонного співробітництва// Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Транскордонне співробітництво, ринкова інфраструктура та фінансово-інвестиційна діяльність (36. наук. праць), вип. 6 (XXXVII)/ НАН України. Інститут регіональних досліджень. Редкол.: Відп. ред. академік НАН України М.І. Долішній. – Львів, 2002. – 667 с.
13. **Інвестиційний рейтинг регіонів.** Інститут реформ// www.ir.org.ua.

УДК 339.37

*Доц. О.М. Ананьєв, канд. екон. наук;
О.В. Сьомко – Львівська КА*

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ МІСЦЯ ЗНАХОДЖЕННЯ ТОРГОВЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА І ОЦІНКА ЗОНИ ОБСЛУГОВУВАННЯ ДЛЯ ЙОГО РОЗМІЩЕННЯ

Розглядається методика економічного обґрунтування місця відкриття торговельного підприємства; дається оцінка зони обслуговування для його розміщення на основі розрахунків потенціалу продажів і показників забезпечення господарської життєздатності.

Doc. O.M. Ananyev, O.V. Siomko – Commercial Academy of L'viv

Economic ground of place of finding of auction enterprise and estimation of area of service for its placing

In the article is considered the method of economic ground of place that opening an auction enterprise; estimation of service area is given for his placing on the basis of accounting the potential of sales and indexes of providing economic viability.